

Gemeente van Christus,

Mattheüs vlecht vijf redevoeringen van Jezus door zijn evangelie. De Bergrede is daarvan de bekendste. In hoofdstuk 18 vinden we de zogenaamde Gemeenterede. Hierin heeft Mattheüs een aantal uitspraken van Jezus bij elkaar gebracht, die betrekking hebben op de vraag hoe wij als volgelingen van hem in de gemeente van Christus met elkaar én met mensen daarbuiten om zouden moeten gaan. De directe aanleiding voor deze rede is de vraag die een paar leerlingen aan Jezus stellen: “Wie is eigenlijk de grootste in het koninkrijk van de hemel?”

In die eerste 14 verzen die we zojuist hebben gehoord, komt er nogal wat aan de orde. Ik denk dat de centrale gedachte daarin wordt gevormd door de tegenstelling tussen “groot en klein”.

Achter deze vraag van de leerlingen wie de grootste is, ligt zeer waarschijnlijk het verlangen verborgen om zelf tot die “groten” te behoren. En dus niet tot die “geringen” waarvan een aantal malen sprake is in onze lezing.

Het verlangen om groot te zijn, zit op een of andere manier in ons allemaal. Soms neemt het absurde proporties aan. Ik denk nog eens terug aan een van de vele dieptreurige uitspraken van toenmalig president Trump, richting zijn ambtsgenoot Kim in Noord Korea: “Mijn raket is groter dan die van jou!” Daar zou Sigmund Freud wel wat over te zeggen hebben gehad, denk ik.

Wat bezielt iemand om zoiets te zeggen? Wat bezielt iemand als Poetin om dat oneindig grote Russische rijk nóg groter te willen hebben? Hetzelfde geldt voor Xi / China. En vele andere machthebbers.

Je vindt het streven naar grootheid ook op alledaagser niveau. Overal waar mensen zich groter, mooier, leuker, interessanter voordoen dan ze zijn, bijvoorbeeld.

Ik vermoed dat daaronder een sterk verlangen naar bevestiging ligt. Hoe meer volgers op sociale media, hoe groter de bevestiging dat ik interessant genoeg ben. Om maar eens wat te noemen.

Trees en ik zaten een paar weken geleden op een terrasje in Grou en zagen tot onze verbazing dat de eigenaar van werkelijk de grootste SUV die ik ooit heb gezien zijn auto vlák voor de ijswinkel aan de overkant neerzette en uitstapte om ijs voor zijn gezin te kopen. Werkelijk pal voor de neus van de mensen die daar van hun ijsje zaten te genieten. “Zie mij eens, in mijn grote auto... mijn auto is veel groter dan de jouwe.”

Groot willen zijn heeft ook altijd te maken met angst. Met concurrentie-denken. De anderen zijn mijn concurrenten. Het leven is hard. Als je het wilt redden in het leven, sterker nog: als je het wilt máken in het leven, dan moet je zelf ook hard zijn. Harder, groter dan de anderen.

Zo ongeveer zit onze samenleving in elkaar, denk ik. Een samenleving waarin de kloof tussen een kleine elite van mensen die denken dat ze in zekere zin “groot” zijn en de grote massa van wie “gering” zijn, steeds groter en dieper is geworden.

Hoe zit dat nu met groot en klein in “het koninkrijk van de Hemel”, zoals Mattheüs dat noemt. Of “het koninkrijk van God” zoals het bij de andere evangelisten heet.

Daarin gelden volstrekt andere normen. Omgekeerde, zelfs.

Dat koninkrijk is niet hoog boven ons verheven, of wordt eens in de verre toekomst of na onze dood werkelijkheid. Het verwijst naar een realiteit die hier en nu gestalte wil krijgen! En dat gebeurt, als mensen het aandurven om in de geest van Jezus in het leven te staan. Te vertrouwen op de macht van de Liefde.

Om dat aanschouwelijk te maken, roept Jezus een van de kinderen die daar rondscharrelen naar zich toe. Een kind, waarschijnlijk in wat lompen gekleed, bedekt met stof van het spelen op straat. Misschien wel met luizen in het haar. Maar ook: met heldere ogen de wereld inkijkend. En ondanks de armoede waarin het leeft, met een glimlach om de lippen. Zorgeloos, ontvankelijk. Aangewezen op de zorg van moeder en vader. Het leeft bij de dag.

Als je wilt weten waaruit de grootheid van mensen bestaat in het koninkrijk van de hemel, kijk dan naar dit kind, zegt Jezus. En wordt vervolgens als dit kind. Sta zo in de wereld als dit kind. Even ontvankelijk. Even kwetsbaar en aangewezen op de zorg van jullie hemelse Vader. Leer te kijken door de ogen van dit kind..... even onbevangen, even nieuwsgierig. Want dat is nu precies, wat wij "grote mensen" blijkbaar zij kwijtgeraakt, toen we volwassen werden. En dat we opnieuw zouden moeten opdelven in onszelf, als we "groot" willen zijn als volgeling van Jezus.

Het doet me denken aan een van mooiste en ook kernachtigste liederen van Oosterhuis:

*Wek mijn zachtheid weer / geef mij terug de ogen van een kind.
Dat ik zie wat is / en mij toevertrouw / en het Licht niet haat.*

Daarin ligt de sleutel van het Koninkrijk verborgen, geloof ik: geef mij terug de ogen van een kind....

Stel je voor (je zou dat in de komende week eens kunnen proberen, als je wilt), stel je eens voor dat je weer met de ogen van een kind om je heen kijkt. Je bent zes, zeven jaar. Je hebt op school leren lezen. En daardoor gaat er ineens een wereld voor je open. Beter gezegd: dé wereld gaat voor je open. Je moeder heeft de krant net weggelegd. Jij pakt hem op en begint te lezen: "Opnieuw is een boot met vluchtelingen omgeslagen in de Middellandse zee. Teruggestuurd door de kustwacht... Onder de talloze slachtoffers waren 14 kinderen, sommigen nog geen jaar oud. Er staat een foto bij van een moeder met een klein kindje. Het hangt raar slap in haar armen.

Allerlei vragen gaan door je hoofd:

- Waarom gaan die mensen met zoveel tegelijk op een boot. Waar komen ze vandaan? Waarom gaan ze op reis? Waarom gaan die kinderen dood? En: waarom worden ze teruggestuurd????

Je roept je moeder erbij en stelt je vragen. "Dat is lastig uit te leggen, lieverd... er is oorlog in hun land. Of die mensen zijn arm. Zo arm dat ze op reis gaan naar een plek waar ze fijner zouden kunnen leven, genoeg eten hebben. En een huis en werk." Maar waarom worden ze dan teruggestuurd.

"Dat is nog lastiger om uit te leggen....." Het blijft stil.

Maar wij hebben hier toch genoeg? Er is hier toch wel plek voor die mensen?

Als wij zo arm zouden zijn, of als er oorlog in óns land zou zijn, dan zouden wij toch óók weg gaan om ergens anders te gaan wonen?

Je bent 8, 9 jaar

Pap, wat is een plofkip? Waarom zijn er daar zo veel van? En waarom leven ze maar zes weken?! Dat is toch geen leven? Dat mag je toch niet met kippen of andere dieren doen?

Pap, waarom zegt die man van het Journaal dat we voor vier en half miljard aan straaljagers gaan kopen om te vechten. En net zie die nog dat er zoveel mensen doodgaan van de honger. Waarom geven we het geld dan niet dáár aan uit?

Je bent 12, 13 jaar. Kijkt met je ouders naar het Journaal. Het is de warmste maand ooit gemeten, zegt de Peter Kuipers Munnike. 0,66 graden wereldwijd lijkt erg weinig, maar het is héél erg ernstig. Vlak daarvoor waren er beelden van grote bosbranden. En op andere plekken van hele grote overstromingen.

“Waarom doen we daar niet iets aan?” vraag je aan je ouders? Dit gaat toch zo helemaal verkeerd?! Dat zie ik zelfs! Daar hoef je voor gestudeerd te hebben, of in de Tweede kamer te zitten, toch?” Een paar van de talloos veel denkbare voorbeelden.

Geef mij terug de ogen van een kind.....

Het gaat er hier natuurlijk niet om kinderen te idealiseren of er romantisch over te doen.

Je zou ze soms achter het behang plakken, nietwaar.

Het gaat er denk om, opnieuw te leren met een onbevangen blik in het leven te staan.

Al je vooroordelen en je filters en je berusting of zelfs cynisme los te laten.

Je meningen over wat wel of niet realistisch zou zijn.

En in plaats daarvan allereerst en vooral luisteren naar wat je gevoel je ingeeft.

En van daaruit te handelen.

Een ontroerend en tegelijk ook heftig voorbeeld - heftig door de reacties die hij oproept – is prins Myshkin, de hoofdfiguur uit een van de grootste (!) romans uit de wereldliteratuur: De Idiot, geschreven door Fjodor Dostojevski. Als je wilt zien wat het kan inhouden om als volwassen mens als een kind in deze wereld te staan, dan raad ik je aan deze roman te lezen. Je bent er wel meteen een maand of twee mee onder de pannen, want het is een dikke pil.

Myshkin staat onbevangen als een kind in het leven. Hij prikt ongenadig, of misschien juist wel zeer genadig heen door alle opgeblazenheid van de mensen om hem heen. Mensen die zich zo graag in hogere kringen begeven. Die zich belangrijk voor doen. Anders dan ze zijn.

Myshkin daarentegen is als een open boek. Hij is, in al zijn weerloosheid, volkomen zichzelf.

Ziet de anderen niet als mededinger of vijand, maar als medemens. Trekt zich het lot van anderen aan.

Een zó ontwapenende, gevoelige, kwetsbare, in zekere zin kinderlijke (!) man, dat de anderen hem als een idioot beschouwen! Iemand die niet van deze wereld is.

Het is veelzeggend dat Dostojevski later heeft verklaard dat hij in deze prins Myshkin... een Christusfiguur heeft willen tekenen. Het laat zich raden dat het ook met deze prins met Christus-achtige trekken uiteindelijk niet goed zal aflopen.

Want wie het aandurft om, in navolging van Christus, zó zachtmoedig en ontvankelijk als een kind in het leven te staan, zal vroeg of laat op een of andere wijze keihard in aanraking komen met deze wereld, waarin mensen veel eerder geneigd zijn om hard en groot te zijn.

Wie groot wil zijn in het koninkrijk van de hemel, zegt Jezus, die moet op zoek gaan naar dit kind in zichzelf. Die moet zijn oorspronkelijke zachtheid hervinden. Weer leren kijken door de ogen van een kind. Als je dat doet en ernaar durft te leven - er is immers veel moed voor nodig om zó ontvankelijk en eenvoudig in het leven te staan – zul je dicht bij God zijn. Iets van God zelf belichamen.

Wil jij op dié manier groot zijn?

Amen.